בס"ד

כתר תורה

כתר תורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

הרב יצחק יוסף שליט"א

העלון השבועי

פרשת וירא תשפ"ז

מאמר השבוע

מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל - דרושים על הפרשה

והנה שלשה אנשים נצבים עליו (בראשית יח, ב)

אמרו חז"ל (יומא דף פג, א) ובע"מ (פרק יט) שלשה אנשים אלו: מיכאל, גבריאל ורפאל.

מיכאל, בא לבשר את שרה. רפאל, בא לרפא את אברהם. גבריאל, בא להפך את סדום. ומה שנאמר: "ויבאו שני המלאכים סדמה בערה" (בראשית יט, א), שהלך מיכאל יחד עם גבריאל להציל את לוט.

ספר הרב הקדוש ר' אברהם המגיד מטריסק,

פעם אחת נסעתי לעיר ברודי, וביום בואי שמה כבדו אותי בסנדקאות אצל ילד אחד, ונעשה הברית השכם בבקר בששון ובשמחה כדת. ובו ביום היה צריך להתקים עוד ברית אצל ילד אחר, וכבדו בסנדקאות את הגאון רבי שלמה קלוגר אב בית דין דברודי, אולם השמחה נהפכה לתוגה, כי אבי הבן חלה מאד ויאנש, והגיע לשערי מות, ומנהג קדום בברודי כי במקרה כזה היו מעכבים קצת קיום ברית המילה, עד לאחר פטירת האב, כדי לקרא את הבן הנמול על שם אביו, אולם הגאון ר' שלמה אחז אותי בידו, ואמר לי: המגיד מטריסק! בוא ונלך אל בית בעל הברית כדי למול את התינוק, עשיתי כדבריו, והלכתי עמו.

והנה בבואנו אל הבית, מצאנו אנשים רבים סובבים את מיטת החולה, ונרות דולקים בידם, כי כבר התחיל החולה לגסוס. מיד צווה הגאון לכבות את הנרות, ולהושיט לו את התינוק ולערך את הברית, ור' שלמה ישב על כסא אליהו לסנדקאות, וכאשר הניחו את הילד על ברכיו, והמוהל לקח את סכין המילה בידו, ראו שנשתנו פני הגוסס לטובה. וצוה הגאון להמתין מעט, לאט לאט פקח החולה את עיניו, והרים את ראשו, וצוה להביא לו מים לרחץ ידיו, וברך ברכת "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו", ומיד עשו המילה בשמחה ובצהלה רבה.

וכעבור ימים אחדים שב החולה לאיתנו, ונעשה בריא אולם, אח"כ שנים רבות. כאשר יצאנו מהברית מילה, אמר לי הגאון ר' שלמה: המגיד מטריסק!

אל נא תדמה בנפשך כי הראיתי בזה אות או מופת, אלא למדתי זאת מדברי חז"ל, שכן לכאורה קשה, האם כלום חסרים מלאכים בשמים, כדי לשלח מלאך מיוחד להציל את לוט, עד ששליחות זו נמסרה למיכאל, שבא לבשר את שרה, (או לפי גירסת רש"י: שרפאל הלך להציל את לוט). אלא מסתבר שזכותו של לוט לא היתה גדולה עד כדי כך שישלחו לו מלאך מיוחד להצילו, ולפיכך חייב היה הנס להתחרש בדרך אגב, ע"י מלאך שנשלח בין כה וכה בשליחות אחרת.

אף אני השבתי, הרי מן הסתם דנים עכשיו בשמים את אבי הבן, ואפשר שאין בידו זכות במדה מספקת כדי לשלח לו במיוחד מלאך להחיש לו רפאות תעלה, לפיכך ציויתי להתחיל בעריכת ברית המילה, שאז בודאי יבא אליהו הנביא לברית המילה, שהוא מלאך הברית, ובדרך אגב יביא עמו גם רפואה לאבי הבן. וכשם שנעשה כן בסופו של דבר. בא וראה צדקתו וקדושתו של הגאון ר' שלמה קלוגר ז"ל.

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו>
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

הלכות ברכת הבשמים

סימן ריח - דין ברכה על נסים

א יש להזהיר את הנוהגים לומר הלל ביום ה' באייר, שחלילה מלברך על ההלל ביום זה, והמברך הרי הוא נושא שם שמים לבטלה, ועוונו חמור ביותר, ואסור לענות אחריו "אמן". וכן הורו כל גדולי הדור זיע"א. ומכל שכן שאסור לברך על ההלל בליל יום ה' באייר, והמברכים על ההלל ביום העצמאות, או שהחיינו הרי זו ברכה לבטלה, שאין להם על מה לסמוך, ואין לענות אמן אחר ברכתם, ובפרט שבעוה"ר בעת קום המדינה העבירו רבבות על דתם, ונעשו מחללי שבת וכו', וכמליון ילדים אינם יודעים שמע ישראל.

ב אסור לברך ברכת שהחיינו בליל ה' באייר, או ביום ה' באייר, וכל המברך הרי הוא נושא שם שמים לבטלה, ואסור לענות אחריו אמן.

ג קהל שנעשה להם נס, ואפילו עיר שלימה שנעשה להם נס, אינם רשאים לברך על ההלל. ורשאים לומר פסוקי ההלל בלי ברכה, כמי שקורא תהלים, ואין בזה איסור משום "כל האומר הלל בכל יום וכו'". שאין איסור זה אלא כשמברך על ההלל.

ד מי שניצול מסכנה, כגון שבאו גנבים בלילה ובא לידי סכנת נפשות, וכן אם ניצול בתאונת דרכים, או שנדקר בסכין וכיו"ב, כשמגיע שוב למקום ההוא יאמר בלי שם ומלכות: "ברוך שעשה לי נס במקום הזה". ורק בנס היוצא מגדר הטבע, כגון שנברא לו מעיין וכדומה, רק בזה מברכים בשם ומלכות שעשה לי נס במקום הזה.

שאלה

האם גרושה חייבת בכיסוי הראש, והאם יש להקל בזה לצורכי פרנסה, או מציאת שידוך.

תשובה

כתב הרמב"ם: (פכ"א מהלכות איסו"ב הלכה יז) לא יהלכו בנות ישראל פרועי ראש בשוק, אחת פנויה ואחת אשת איש. וכ"כ הטור ושולחן ערוך באה"ע סימן כא סעיף ב: לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק, אחת פנויה ואחת אשת איש. ע"כ. הרי שכתב שגם הפנויות חייבות בכיסוי הראש.

ומקור הדין הוא בגמרא כתובות (עב.) איזהו דת יהודית, יוצאה וראשה פרוע, ופרכינן ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב "ופרע את ראש האשה" ותנא דברי רבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש, ומשני, דאורייתא קלתה שפיר דמי, (סל שיש בו נקבים ונראים השיערות דרכן) דת יהודית אפילו קלתה נמי אסור. ע"כ. ופירש הב"ח (שם אות ב) מדאמרו שם בסתם "בנות ישראל" ולא אמרו אזהרה "לאשת איש" משמע דאחת פנויה ואחת אשת איש באזהרה. (וע"ע בספר קרית מלך לגר"ח קניבסקי זצ"ל עמוד קה שהביא עוד מקורות לדברי הרמב"ם)

וכתב רש"י שם בד"ה אזהרה: מדעבדינן הכי לנוולה מדה כנגד מדה, כמו שעשתה להתנאות על בועלה. מכלל דאסור. אי נמי מדכתיב ופרע, מכלל דההוא שעתא לאו פרוע הות, שמע מינה אין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש וכן עיקר.

ובשו"ת אגרות משה (אבה"ע סימן נז) כתב לפרש דברי רש"י דלפירוש ראשון מדעבדינן לה הכי לנוולה מדה כנגד מדה שעשתה להתנאות, משמע שיש בזה איסור לילך בגילוי הראש. אבל לפירוש שני הוא רק בגדר אין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש, משמע שהוא ענין מצוה עליה לילך בכיסוי ראש, ולא ענין איסור, רק שממילא נעשה איסור כשעוברת על המצוה לילך בכיסוי ראש. ע"ש. (ולקמן אכתוב עוד בזה) וע"ע בשו"ת יביע אומר חלק ד (אה"ע סימן ג אות א) מה שפירש ברש"י.

והנה על מה שכתב הטור דפנויה חייבת בכיסוי הראש, הקשה שם הב"ח בדברי ראבי"ה (סימן עו) והובא במרדכי (ברכות סימן פ) שכתב וז"ל: כל הדברים שהזכרנו למעלה לערוה דוקא בדבר שאין רגילות להיגלות, אבל בתולה הרגילה בגילוי שיער לא חיישינן דליכא הרהור. עכ"ל. וכתב דצ"ל דבפנויה בעולה קאמר, אבל הבתולות אינן באזהרה. ע"ש.

וכ"כ בדעת השו"ע בחלקת מחוקק סק"ב דפנויה היינו בעולה, אבל בתולה אמרינן דיוצאה בהינומא וראשה פרוע. ובבית שמואל סק"ה כתב, דפנויה היינו אלמנה או גרושה,

המשך בעמ' 3

אבל בתולה מותר. ע"ש. ונמצא דגרושה ואלמנה אף שלא נבעלה, וכן בעולה אף שאינה נשואה חייבת בכיסוי ראש. וכ"כ הדגול מרבבה דגרושה ואלמנה אף שהיא בתולה חייבת בכיסוי הראש, וכן בעולה אף שאינה נשואה והוכיח כן מהירושלמי (כתובות פרק ב סוף הלכה א) ע"ש.

ואכן בשולחן ערוך או"ח סימן עה סעיף ב כתב: שער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו. הגה: אפילו אשתו. אבל בתולות שדרכן לילך פרועות הראש מותר. הגה: והוא הדין השערות של נשים שרגילין לצאת מחוץ לצמתן. (בית יוסף בשם הרשב"א) וכל שכן שער נכרית אפילו דרכה לכסות. (הגהות אלפסי החדשים) ע"כ. ומפורש לן דבתולה אינה חייבת בכיסוי הראש, וע"כ לפרש דמש"כ שו"ע באה"ע דפנויה חייבת היינו בעולה או אלמנה וגרושה.

אולם המגן אברהם (או"ח סימן עה סק"ג) כתב דדוחק לומר דפנויות דקתני היינו אלמנה (או גרושה) דאם כן הוה להו לפרש. ויש לומר דפרועות ראש דכתב באבן העזר היינו שסותרות קליעות שיערן והולכות בשוק דזה אסור אפילו בפנויה. אבל כששיערן קלוע אין הפנויות חייבות בכיסוי הראש. ומכל מקום צריך לומר דפנויה לא מתסרי מדאורייתא, דאם נאמר דקרא איירי בפנויה א"כ גם בגילוי ראש תהא אסורה לילך אף ששיערה קלוע, אלא ע"כ קרא לא איירי בפנויה, רק שמדת צניעות היא לבתולות שלא לילך כן. ע"כ.

והמחצית השקל שם הקשה על דבריו מהמשנה כתובות (טו:) אם יש עדים שיצאת בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים. ופירש"י וראשה פרוע: שערה על כתיפיה כך היו נוהגין להוציא את הבתולות מבית אביהן לבית החתונה. ומוכח שמותרות לילך בגילוי ראש אף כששיערן לא קלוע. וכתב המחצית השקל שכן המנהג. וביביע אומר (שם אות ב) האריך לדחות דברי המגן אברהם מדברי הפוסקים, ושאף המגן אברהם יודה להקל בפנויות במקום שנהגו היתר וכבזמנינו שנהגו היתר בזה. ע"ש. ומיהו מדברי מגן אברהם יצא לנו קולא דגרושה ואלמנה אינן צריכות כיסוי הראש כל ששיערן קלוע. אולם העיקר בדעת שולחן ערוך לאסור בזה וכדברי הפוסקים. ועיין בשו"ת מחזה אליהו (ח"א, קיח אות ג) שכתב שמבואר בדברי המ"א שגם אלמנה חייבת בכיסוי הראש. ולא ידעתי היכן מבואר כן במ"א.

ועתה נשוב לדברי האגרות משה שכתב דלפירוש שני ברש"י אין זה איסור אלא מצוה לכסות ראשה, אלא שכשאינה מכסה ממילא היא עושה איסור. ולפי זה כתב בנידונו להקל במקום הפסד באשה אלמנה שהובטח לה עבודה לכלכל בניה באופן שלא תכסה ראשה, דכיון שהוא רק חיוב עשה הוי ככל מ"ע שאינו חייב לבזבז יותר מחומש, ולכן כל שיש לה הפסד ממון כחומש נכסים וכה"ג שאין ביכולתה לפרנס בניה, הוי אונס ואינה מחוייבת.

אולם ביביע אומר (שם אות ד) כתב לפקפק בזה והביא מחידושי הרשב"א (ב"ק ט:) שכתב , דהא דלא יבזבז יותר מחומש, היינו דוקא במצות עשה "בשב ואל תעשה", אבל במצות לא תעשה, אפילו כל ממונו. ע"ש. ומשמע דבלאו הבא מכלל עשה דהוי בקום ועשה אין להתיר משום הפסד ממון.

ומיהו כתב היביע אומר שם דאפילו לפירוש ראשון ברש"י דהוי איסור, מכל מקום הוי רק מדרבנן, ובמקום הפסד י"ל דשרי. ואף שבתשובת הרדב"ז ח"א (סימן קמה) כתב דאף באיסור ל"ת דרבנן כשומנו של גיד וכיו"ב חייב לתת כל ממונו ולא יעבור. ע"ש. בשו"ת זרע אמת ח"ג (או"ח ס"ס לב) חלק עליו וכתב דלא מסתבר כלל שאיסורי דרבנן יהיו חמורים יותר מעשה דאורייתא. ע"ש.

ובעיקר הדבר מה שכתב באג"מ שיש כאן איסור לאו הבא מכלל עשה, חלק ע"ז ביבי"א שם וס"ל דאין כאן איסור לאו הבא מכלל עשה, אלא איסור בעלמא. וכן מה שכתב דלפירוש ראשון הוא איסור לאו קשה דמסוגיא דכתובות (עב.) מבואר דבעוברת על דת יהודית אין איסור אלא מדרבנן. ועל כן נראה דאין בזה איסור לא תעשה כלל. ע"ש.

נמצא לדעת מרן הרב **עובדיה יוסף** זצ"ל אלמנה וגרושה שאינן מכסות ראשן אין בזה לא איסור לא ולא לאו הבא מכלל עשה אלא איסור בעלמא. ומכל מקום לדינא כתב דאין להקל בזה אפילו במקום הפסד אלא באופן שתחבוש פאה נכרית משום שיש מתירין זאת אפילו לאשה נשואה (עיין יביע אומר חלק ה אבה"ע סימן ה באורך. ובשו"ת אג"מ אה"ע חלק ב סימן יב, ובשו"ת ישכיל עבדי ח"ז אה"ע סימן טז)

והנה כמה פעמים בא מעשה לידי שנשאלתי באשה גרושה או אלמנה שכבר כמה שנים שאין עולה בידה להינשא שנית, וכעת סוף סוף מצאה את שאהבה נפשה, אך דא עקא שהגבר אינו חפץ לסגור עניין השידוכין עד שיראה את שיערה, כי חושש הוא ואינו יודע איך באמת היא נראית כשהיא בשערה ממש ללא כיסוי הראש, אם מותר לאותה האשה להיפגש עימו פעם אחת בצנעה (בבית ובאופן שאין יחוד) ולא ברשות הרבים, וכמה פעמים שהצעתי לאשה לחבוש פאה נכרית אך האיש לא היה מרוצה בזה כלל, כי רצה לדעת איך היא נראית באמת, ולהאמור אפשר שיש להקל בזה.

וכעת ראיתי באגרות משה במקום אחר ((אבהע"ז, ח"ד, לב, אות ד) שכתב להקל באשה גרושה שלצורך שידוכין יכולה להסיר כיסוי הראש. וסיים אבל צריכים לידע שבמקום שאין לה לחוש צריכה לכסות ראשה ולא תהיה מותרת לגמרי בשביל זה. ואזיל לשיטתו להקל במקום הפסד ממון. ע"ש. וצריך לשאול לדעת גדולים.

הלכך למסקנה

גם אלמנה או גרושה חייבות לכסות הראש, ואף כשיש צורך פרנסה או שידוכין יכסו ראשן, ומכל מקום יכולות להקל ללבוש פאה נכרית. מיהו בענין שידוכין בשעת דחק גדול שחבשה פאה והדבר לא הועיל, יש מקום רב להקל ויש לעשות שאלת חכם.

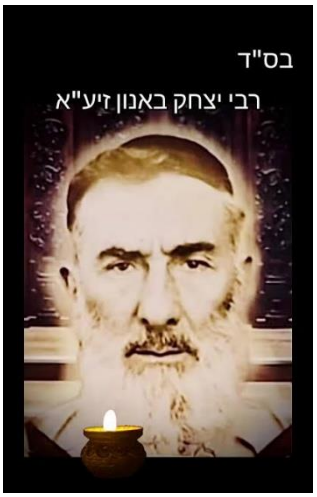
בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

כולל אברכים | לימוד טעמי המקרא | בית הוראה | לימוד שירת הבקשות לילדים | קמחא דפסחא

רבי יצחק באנון

שרי המאה מן המזרח
הרב יוסף חיים בן שבת

הצדיק המקובל רבי יצחק באנון זיע"א

עניו שבענווים, חסידא קדישא ופרישא, גומל חסדים וירא שמים מרבים, איש אשר רוח בו, שייף עייל ושייף נפיק, הוא אשר תורתו הייתה אומנותו, ותפילתו שלהבת חרישית לדמותו המאירה של עובד ה', שמיעט בכבוד עצמו והרבה כבוד שמים.

רבי יצחק בן רבי מאיר באנון זיע"א, שתאריך לידתו אינו מצוין במקורות שלפנינו, היה מן הדמויות אשר לא הרעישו עולמות בקולן, אך זעזעו לבבות בדממתן. דמותו מתבהרת כנר תמיד, שקט, צנוע ועיקש, שאורו רך למראה אך כוחו חודר חדרי לב. במבטו שכנה יראת שמים, בהליכותיו הייתה אצילות של בני עלייה, ובכל צעד מצעדיו ניכרו תורה, חסד ונקיות הדעת. רבו, רבי נפתלי סויסא, העיד כי "יראת אלוקים על פניו, ירא וחרד בכל ענייניו". ורבי אברהם אוחיון תיארו כ"ירא שמים מרבים, קולע אל השערה ולא יחטיא, ענוותן כהלל".

ספר היה בידו כבן לוויה נאמן, ובית המדרש היה לו כבית ראשון. עוד טרם עלה אור השחר כבר הייתה נפשו ערה, ושעות על שעות ישב והגה כשדפי הספר מרשרשים לפניו וקול לימודו הדק ממלא את החלל. בקי היה בכל חלקי התורה, ואף הזוהר הקדוש היה שגור על לשונו. ובלילות, כששקע העולם בתרדמה והרחובות עטו דממה, המשיך ללמוד לאורה הצנוע של מנורת נפט. תורה שאינה עולה במחיר אינה נקנית בנפש, והוא ידע לשלם את מחירה בשמחה. כשעסק בשחיטה קבע לכך את יום רביעי בלבד, ומשנוכח שבקשות לשחוט בימים אחרים גוזלות מזמנו ומבטלות אותו מלימודו הניח את הסכין. לא התורה נדחקה מפני המלאכה המלאכה היא שפינתה מקום לגבירתה.

אך ההתמדה לא סגרה בעדו את הדלת בפני הבריות. אדרבה, ככל שדבק יותר בתורה כך התרחב לבו לאדם. ביתו היה בית ועד לחכמים, אכסניה של מאור פנים ובית פתוח לשלוחי דרבנן. איש לא יצא משם בידיים ריקות או בלב כבד. מזון הוגש בנדיבות, מיטה הוצעה בפשטות ותרומה ניתנה בעין יפה. אחד השלוחים נתחבב עליו כל כך, עד שקרא לבנו עובדיה על שמו. גם עבודת הסיגופים לא הייתה אצלו מעשה ראווה אלא סוד כמוס שבין עבד לקונו. מדי שנה היה מתענה "תענית הפסקה" משבת לשבת, שישה ימים רצופים ורעייתו הצדקת, מרת סולטנה, הייתה שותפה עמו בעבודת הקודש. בתוך כל זאת היה "סבא של כולם", תקיף כשעתיד הנשמה עמד על הכף, ורך כקנה היכן שנדרש לב שומע.

בשנת תשי"א הגיעו שלוחים מישיבת נובהרדוק שבצרפת. אשתו לא הייתה בבית, והוא שלח עמם בו במקום את בניו ונכדיו, ילדים בני עשר עד שתים עשרה, כדי שיגדלו בתורה. כששבה רעייתו ובכתה, השיב לה בפשטות של מאמין: "תראי מה יצא מהם". השנים נתנו לתשובתו חותמת, הם נעשו תלמידי חכמים ומרביצי תורה. זו הייתה מסירות נפש שאינה מסתפקת בדיבורים נאים היא אורזת לילד מזוודה ושולחת אותו רחוק, מפני שהדרך אל התורה קרובה יותר מכל מרחק.

סיפורי מופת נקשרו בשמו ככתר של אור, אך דומה שהמופת הגדול מכולם היה טבעיותה של הקדושה אצלו, בלי תנועה מיותרת, בלי קול גדול, כאילו מחיצות העולם נעשו דקות סביבו. פעם מסר לבנו רבי מאיר את סכין השחיטה כשהיא עטופה היטב. הסכין נפלה מיד הילד מבלי שאביו ראה, וכשקיבלה בחזרה הביט בה ואמר מיד: "הפלת את הסכין". ובראש השנה ניגש לתקוע ולא עלה בידו. דממה כבדה ירדה על בית הכנסת. הוא הסתובב אל הקהל ואמר שמי שאין לבו שלם עם אלוקים יצא. לאחר דקות שנדמו כנצח קם בחור וטרק את הדלת ואז בקע קול השופר, צלול ורועד, כמי שפתח שער שהיה נעול. לימים התברר כי אותו צעיר היה נתון במהלך של התאסלמות.

כך היה גם ברעידת האדמה שפקדה את אגאדיר ואינזגאן בשנת תשך. העיר חרבה והתושבים פונו, אולם רבי יצחק סירב לעזוב בלי ספר התורה שהיה ברשותו. הוא נשאר לבדו בין ההריסות, מתעכב לכבוד התורה ובתוך החורבן נותר ביתו על תלו, יחיד בסביבתו.

גם מנוחתו לצד רעייתו נכרכה בהשגחה, המקום הסמוך לה כבר נשמר לאישה אחרת, אך סמוך לפטירתו נישאה אותה אישה מחדש וויתרה על החלקה, והוא נטמן לצד זוגתו. בהלווייתו אמר רבי יחיאל אביחצירא כי רמלה זכתה לשני קברי צדיקים ששמם יצחק מור אביו, בבא חאקי, בבית העלמין הישן, ורבי יצחק באנון בבית העלמין החדש. ואף לאחר הסתלקותו נותר מורא המקום בלבבות: מסופר כי אחראי שהחל לפרק מתקן נרות סמוך לקברו לקה באירוע מוחי בעת המעשה. סיפורים כאלה אינם באים להחליף אמונה, אלא להזכיר כי יש גחלת שאין נוגעים בה בקלות ראש.

רבי יצחק הותיר אחריו זרע ברך ה'. בניו רבי פינחס, מייסד ישיבת ברכי יוסף בתוניס, רבי מנשה יהודה זצ"ל, רבי מאיר ועוד בנות צדקניות, ומאות נכדים ונינים בני תורה. ענפיו התפשטו למרחקים, אך שורשיהם נותרו נטועים באותה אדמה טובה של תורה, יראה ומסירות. אולם ירושתו אינה נמדדת במספר הצאצאים בלבד. היא ניכרת בכל מי שלמד מדמותו כי ענווה איננה חולשה אלא עוצמה שאינה זקוקה למחיאות כפיים כי חסד איננו הפסקה מן התורה אלא אחד מפניה וכי מסירות אמיתית אינה מרבה להכריז על עצמה היא פשוט קמה בבוקר, חוגרת את עצמה לעבודת היום ועושה את רצון קונה.

אף את יומו האחרון נשא בתודעתו בצלילות מופלאה. קבלה הייתה בידו כי יסתלק בשעת מנחה של שבת, ובכל מוצאי שבת היה אומר בנחת: "יש לי עוד שבוע לחיות". בערב סוכות תשל"ו בא לבקר את רעייתו בבית החולים, בשעה שלא הייתה בהכרה. החדר היה דומם, אך הוא דיבר אל נשמתה כאדם המשוחח עם הקרוב אליו ביותר: "סולטנה בת שמחה, זה אני יצחק. כל מה שהבטחתי לך מחכה לך בעולם הבא אני מצטרף אלייך בעוד שלושה שבועות". באותו יום נפטרה, ובדיוק שלושה שבועות לאחר מכן, ביום ו' במרחשוון תשל"ו, שבת קודש פרשת נח, בשעת רעוא דרעוין כשהשבת פורשת את כנפיה האחרונות, השיב גם הוא את נשמתו ליוצרה. בחייהם ובמותם לא נפרדו שני נרות שכילו את שמנם כמעט כאחד.

תמצית מההלכה היומית
הרב אברהם כהנא

ניסיון הרעב: עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו. בין הניסיונות היה הרעב, אשר מצא בארץ כנען, כאשר השתקע בארץ שיועדה לו. מיום שנבראו שמים וארץ לא היה רעב בעולם, אלא בימי אברהם, ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען בלבד, כדי לנסותו ולהורידו למצרים (פדר״א כו).

מדוע אברהם לא התפלל על הרעב: שתי קושיות שואלים על אברהם: א. מדוע אברהם לא התפלל להקב״ה שיעבור הרעב מן הארץ? ב. מדוע ירד אברהם למצרים מבלי שהקב״ה יצווה עליו? הקול שמחה מתרץ במשל, שכאשר אדם מביט במלאכתו של בעל מקצוע מיומן הבעל מקצוע הזה נראה משחית: הוא מנסר עצים, גוזר בד יקר לחתיכות וכו׳, אך הוא בוטח במומחיות האומן, כן אברהם אביו ידע שהרעב מהווה ניסיון שנועד לתקן את נפשו והבין את תפקידו לרדת מן הארץ ועל כן לא התפלל על הפסקת הרעב אלא ירד למצרים (אוצר הפלאות א, עמ׳ קעו).

ברכת הריח אחר שהריח: אדם שהריח ריח שנהנה ממנו ולא בירך, אינו יכול לברך על מה שכבר הריח, משום שכבר נהנה והוא אינו ׳עובר לעשייתן׳, אבל יכול לברך ולהריח שוב ואף טוב שיעשה כן, לצאת י״ח למי שסובר שאפשר לברך בדיעבד ברכה ראשונה אחר ההרחה, בדומה לאדם שלא בירך על האוכל ברכה ראשונה (משנ״ב קסז,מח; שעה״צ שם).

כהן המסייע בבית הגרנות: זהו איסור כלפי הכהן והלוי לסייע לבעלים עמ״נ לקבל את מתנות הכהונה, ומצד שני גם אסור לבעלים לתת את המתנות למי שסייע. איסור זה מדרבנן (תוס׳ רי״ד קידושין ו,ב), משלשה טעמים עיקריים: א. ׳חלף שכרם׳: כהן שמסייע מקבל את המתנות בתורת שכר ולא בתורת תרומה, והתורה אמר ׳חלף עבודתם׳ ולא ׳חלף שכרם׳ (ריטב״א ב״ב סג,א). ב. בזיון קדשים: הנתינה לכהן היא לא בכבוד אלא בשביל טורחו, ומחלל בזה את הקודש, שיש בכך בזיון קדשים של התרומה והמעשר (רמב״ם תרומות יב,יח). ג. קבלת הנאה: מצוה מן המובחר לתת לכהן דבר שתגיע לו הנאה ממנו, ולא שיתן לו בשכרו (תוס׳ רי״ד קידושין ו,ב).

איסור מילוי פיו שחוק: בגמרא נאמר, שאסור לאדם למלא שחוק פיו בעולם הזה, ומותר רק בזמן ש׳יאמרו בגוים הגדיל ה׳ לעשות עם אלה׳, שהוא ׳בשוב ה׳ את שיבת ציון׳. אמרו על ריש לקיש שמימיו לא מילא שחוק פיו בעולם הזה (ברכות לא,א), וכן פסק בשולחן ערוך (או״ח תקס,ה). יש אומרים שזהו איסור מדרבנן (ב״י בבדק הבית יו״ד קנז), ויש אומרים שזוהי מידת חסידות והנהגה טובה (רמב״ם דעות ב,ז; בן יהוידע ברכות לא,א). יש אומרים שהטעם מפני חורבן המקדש (יש מפרשים בר׳ יונה ברכות כא,א), ויש מפרשים מפני שהשמחה מרגילה את האדם לשכוח את המצוות, למעט זמן ניסים שאז מותר (ר׳ יונה שם). לעתיד לבוא יהיה מותר לשמוח כיון שאז יפסק היצר הרע (א״ר תקס,ט).

שחוק בעת שמחה של מצווה: נחלקו האחרונים האם מותר למלא פיו שחוק בשמחה של מצווה, יש מחמירים שאפילו בחתונה ובפורים אסור למלא פיו שחוק (משנ״ב תקס,כ), ויש מתירים בעת שמחה של מצווה (א״ר או״ח תקס,ט).

ברכת התורה לקם משינה על המיטה בלילה: אדם שישן על מטתו בלילה אפילו זמן מועט ואפילו אם ישן עם בגדיו ואפילו קם משנתו קודם חצות הלילה ורוצה לעסוק בתורה או להתפלל, צריך לברך ברכת התורה, ואם עדיין לא התפלל תפילת ערבית, יכוין לצאת ידי חובת ׳ברכות התורה׳ בברכת ׳אהבת עולם׳ שמברך קודם קריאת שמע של ערבית. אם לאחר מכן המשיך לישון לפני עלות השחר, צריך לחזור ולברך ׳ברכות התורה׳ בבוקר ונכון שבפעם הראשונה שמברך ברכות התורה יכוין שלא לפטור עצממו מ׳ברכות התורה׳ אלא עד שחוזר לישון בפעם השניה (הלכה ברורה מז,כד-כה).

שתיית מים ברבים: נאמר בגמרא: ״ואין שותין מים בפני רבים״ (בכורות מד,ב). יש אומרים שהכוונה לתלמיד חכם שאין לו לשתות מים בפני רבים (רש״י), ויש אומרים דווקא שלא בשעת סעודה ודווקא מים (תוס׳). שאר משקים קלים או תה וקפה אין קפידא לשתות בפני רבים. יש שהביאו את שתי השיטות (משנ״ב קע,יג), ויש שכתבו שהיום אין נוהגים להקפיד בזה (ברכ״י או״ח קע,ג), וכן עמא דבר אפילו תלמידי חכמים (פס״ת קע,ג).

קריאה מהתורה בעל פה: הלכה היא, שאין לקרוא מהתורה שבכתב אפי׳ אות אחת שלא מן הכתב (שו״ע או״ח קלט,ג). דין זה, אינו לעיכובא, אלא אם כן, קרא משפט שלם בעל פה, אבל אם קרא הבעל קורא בעל פה, מספר מילים שאין להן משמעות בפני עצמם יצא בדיעבד ואין צריך לחזור (ברכ״י מט,ב).

עפרו של אברהם: הגמ׳ מספרת, על עם ישראל שרצו לשלוח דרון לקיסר, שלחו כשליח את ׳נחום איש גם זו׳, שלחו עמו ארגז מלא באבנים טובות ומרגליות. בלילה באו גנבים ולקחו את האבנים הטובות ובמקום זה, מילאו את הארגז בעפר, כאשר ׳נחום איש גם זו׳ הגיע לקיסר גילו את הארגז מלא עפר, אמר: ׳גם זו לטובה׳. בא אליהו הנביא ואמר שאולי זהו עפר מהעפר של אברהם אבינו במלחמתו עם המלכים, שכאשר היו משליחים את העפר הוא הפך לחרבות והקש הפך לחיצים, על פי הפסוק בהפטרה: ״מי העיר ממזרח צדק, יקראהו לרגלו... יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו״ (תענית כא,א). מחלוקת בחז״ל, יש אומרים שאברהם היה משליך את העפר והם נעשו חרבות, ויש אומרים שהאוייב היה משליך חרבות על אברהם והן נעשות עפר (בר״ר לך לך טו), זהו אברהם שבא ממזרח והיתה בו מדת הצדק ולכן לחם מלחמות ה׳ ונצחם.

מטרות העמותה

כולל אברכים | לימוד טעמי המקרא | בית הוראה | לימוד שירת הבקשות לילדים | קמחא דפסחא